

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТРАНСПОРТ –ЛОГИСТИКАНИНГ АҲАМИЯТИ

Ш.Э. Шеркулов,

ассистент, Тошкент давлат иқтисодий университети

Аннотация. *Ҳозирги кунда мамлакатимизнинг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари томонидан ишлаб чиқариладиган маҳсулотни экспорт қилиш учун потенциал имкониятларни аниқлаш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ишлаб чиқариладиган маҳсулотларнинг диверсификациясини тизимли асосда таҳлил қилиш, уларнинг ташқи бозорлардаги рақобатбардошлик даражасини аниқлаш, тегишли маълумотлар базасини шакллантириш, бунинг асосида экспортга ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг жаҳон ва минтақавий бозорлардаги талаб эҳтиёжга мос келишини таъминлашга ва тадбиркорлик фаолиятида логистик инфратузилмани ривожлантиришга қаратилган таклифлар ишлаб чиқиш долзарб вазифалардан ҳисобланади.*

Калит сўзлар: *Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси, ягона транспорт тизими, миллий ва халқаро даражадаги логистика операциялари, Марказий Осиё бўйича минтақавий ҳамкорлик стратегияси.*

2022-2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони бўйича, барча транспорт турларини узвий боғлаган ҳолда ягона транспорт тизимини ривожлантириш, йирик шаҳарлар ўртасида кунлик транспорт қатновлари асосида манзилга етиб бориш ва қайтиб келиш имкониятини яратиш борасида катта имкониятлар очилмоқда. Ҳозирги кунда мамлакатимизнинг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари томонидан ишлаб чиқариладиган маҳсулотни экспорт қилиш учун потенциал имкониятларни аниқлаш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ишлаб чиқариладиган маҳсулотларнинг диверсификациясини тизимли асосда таҳлил қилиш, уларнинг ташқи бозорлардаги рақобатбардошлик даражасини аниқлаш, тегишли маълумотлар базасини шакллантириш, бунинг асосида экспортга ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг жаҳон ва минтақавий бозорлардаги талаб эҳтиёжга мос келишини таъминлашга ва тадбиркорлик фаолиятида логистик инфратузилмани ривожлантиришга қаратилган таклифлар ишлаб чиқиш долзарб вазифалардан ҳисобланади.

Юқоридагиларни барчасини инобатга олган ҳолда бугунги кунда мамлакатимизда миллий ва халқаро даражадаги логистика операцияларни амалга ошириш натижасида иқтисодийтимизни ва айниқса, тадбиркорлик субъектларини ривожлантиришга катта ҳисса қўшиб келинмоқда. Мамлакатимиз тадбиркорлик субъектига ва логистик тизим соҳасида

бозор иқтисодиётининг турли мулкчилик шакллари ривожлантиришни янада кучайтриш асосида ишлаб чиқариш муносабатларини ривожлантириш, маҳсулот ҳаракатларини, бизнес жараёнларини ривожлантиришда логистиканинг функционал фаолияти, логистика тизимини ривожлантириш ва унинг макроиқтисодий кўрсаткичларини боғлаш тенденциялари, логистик марказлар инфратузилмаси ва уни ривожлантириш механизмлари, ҳудудий кичик бизнес логистик тизим субъектларининг самарали фаолиятига ҳалақит қилаётган муаммоларни тадқиқ этиш ва уни бартараф этиш чора-тадбирларини кўриш долзарб масалалар ҳисобланади.

Асосий қисм

Бугунги кунда мамлакатимизда тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришда транспорт – логистиканинг ўрни ва уни ривожлантириш бўйича давлатимиз раҳбари томонидан жуда кўплаб қарор ва фармонлар жорий қилинмоқда.

Шулардан:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 7 июндаги “Тадбиркорлик субъектларини тугатиш тартиб-таомилларини соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони, 2018 йил 20 июндаги “Инвестиция ва инфратузилма лойиҳаларини жадал амалга ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 3794-сонли қарори, 2018 йил 1 августдаги “Ўзбекистон Республикасида инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5495-сонли Фармони, 2016 йил 26 октябрдаги “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар” тўғрисидаги ПФ-4853-сонли Фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “2016–2020 йилларда хизматлар соҳасини ривожлантириш дастури тўғрисида қарорлари киритилиши натижасида 2017–2021 йилларга доир Ўзбекистонни ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегиясида белгиланган тартибда ўз ривожини топди.

Бугунги кунга келиб, Президентимиз томонидан 2022–2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси жорий қилинган ва бунинг натижасида мамлакатимизда транспорт-логистикани ривожлантириш бўйича халқаро даражада мақсадлар белгилаб олинди.

Булардан:

36-мақсад: Барча транспорт турларини узвий боғлаган ҳолда ягона транспорт тизимини ривожлантириш, йирик шаҳарлар ўртасида кунлик транспорт қатновлари асосида манзилга етиб бориш ва қайтиб келиш имкониятини яратиш.

Тошкент шаҳри ва ҳудудларда жамоат транспорти тизимини такомиллаштириш ва унинг инфратузилмасини ривожлантириш.

Шаҳарлараро ва шаҳар атрофи темир йўл қатновлари жозибадорлигини ошириш.

Транспорт ва логистика хизматлари бозори ва инфратузилмасини ривожлантириш, темир йўл инфратузилмасини электрлаштириш даражасини 60 фоизга етказиш ва автомобиль йўллари тармоғини жадал ривожлантириш.

Транспорт соҳасида ташқи савдо учун “яшил коридорлар (йўлаклар)” ҳамда транзит имкониятларини кенгайтириш ва транзит юк ҳажмини 15 миллион тоннага етказиш.

94-мақсад. Марказий Осиёда хавфсизлик, савдо-иқтисодий, сув, энергетика, транспорт ва маданий-гуманитар соҳалардаги яқин ҳамкорликни сифат жиҳатидан юқори босқичга олиб чиқиш.

Марказий Осиё давлатлари билан олий даражадаги мулоқот ва икки томонлама ҳамкорликнинг барча форматдаги механизмлари асосида (ҳукуматлараро комиссиялар, сиёсий маслаҳатлашувлар, парламентлараро ҳамкорлик комиссияси ва бошқалар) йиғилишларни ташкил этиш.

Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Маслаҳат учрашувларини ҳар йили мунтазам ташкил қилишни таъминлаш ва уларда фаол иштирок этиш.

Марказий Осиё бўйича минтақавий ҳамкорлик стратегиясини ишлаб чиқиш ишларини бошлаш.

Минтақавий ташкилотлар доирасида Ўзбекистоннинг миллий манфаатларини фаол илгари суриш.

Ўзбекистон Республикасининг чегараолди назорат-ўтказиш пунктларини реконструкция қилиш ва кенгайтириш орқали уларнинг ўтказувчанлигини ошириш.

Марказий Осиёда экология, атроф-муҳитнинг ифлосланишини олдини олиш ва табиатни муҳофаза қилиш борасида ҳамкорликни янги босқичга олиб чиқиш.

Ўзбекистон ва Марказий Осиё давлатлари музейлари ҳамда архивлари ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни кенгайтириш, икки мамлакат тарихи ва маданиятини акс эттирувчи каталогларни биргаликда нашр этиш.

Туризм соҳасида янги воқелик ва эпидемиологик талабларни ҳисобга олган ҳолда мувофиқлаштирилган чора-тадбирларни қабул қилиш.

Марказий Осиё давлатларида Ўзбекистон Миллий телерадиокомпаниясининг мухбирлик пунктларини очиш.

Ўзбекистоннинг Европа мамлакатлари ва Европа Иттифоқи (ЕИ) институтлари билан савдо-иқтисодий, сув, энергетика, транспорт ва маданий-гуманитар соҳалардаги алоқаларини ривожлантиришга қаратилган ҳамкорлик шакллари қўллаб-қувватлаш.

Юқоридагилардан ташқари, 2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини “Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”да амалга оширишга оид давлат дастурида ҳам транспорт-логистика соҳасига алоҳида эътибор берилган. Яъни **транспорт ва логистика хизматлари бозори ва инфратузилмасини ривожлантириш орқали:**

1. Транспорт ва логистика хизматларини ривожлантириш концепциясини ишлаб чиқиш. Бунда:

18 та катта, 22 та ўрта ва 80 та кичик шаҳарлар ўртасида транспорт-логистика тизими ва инфратузилмасини ривожлантириш;

Жаҳон банкининг “Логистика самарадорлиги” индексида (LPI) Ўзбекистон Республикасининг ўрнини 77-поғонадан паст бўлмаган даражагача кўтариш;

Худудларда юклар шаклланишининг асосий нуқталарини ҳисобга олган ҳолда транспорт-логистика марказлари тармоғини ташкил этиш;

Халқаро юк ташишлардаги транспорт ҳужжатларини (“e-Permit”, “e-TIR”, “e-CMR”) электрон кўринишга босқичма-босқич ўтказиш;

юк ташиш харажатларини 30 фоизгача камайтириш;

мавжуд контейнер терминалларини давлат-хусусий шериклик асосида ривожлантириш;

темир йўлда контейнер ташишлар улушини камида 2 баробарга ошириш.

2. Самарқанд халқаро аэропортини йирик транспорт хабига айлантириш Чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш. Бунда:

маҳаллий йўналишлар бўйича парвозлар сонини ҳафтасига 7 тадан 20 тагача, йўналишини 4 тадан 5 тагача ошириш;

халқаро йўналишлар бўйича парвозлар сонини ҳафтасига 25 тагача, йўналишини 4 тадан 8 тагача ошириш;

“Очиқ осмон” режимини жорий этиш ҳисобига 8 та хорижий авиакомпанияни жалб қилиш ва 17 та янги мунтазам халқаро йўналишларни йўлга қўйиш.

3. Тошкент ва Фарғона водийсида халқаро аэропортларни ривожлантириш бўйича таклифлар ишлаб чиқиш.

4. Тошкент шаҳрида жойлашган “Тошкент-юк саройи” ва “Чуқурсой юк-саройи” темир йўл станцияларини (терминалларини) келгусида юк ташиш ҳажмларини ошишини инобатга олган ҳолда пойтахт атрофига кўчириш ёки модернизация қилиш Концепциясини ишлаб чиқиш.

5. Тошкент шаҳар атрофида мультимодал транспорт-логистика марказлари тармоғини ривожлантириш Концепциясини ишлаб чиқиш.

Бунда, Тошкент шаҳрига кириб келишда юкларни тақсимлайдиган 4 та йирик савдо логистика марказларини қуриш ва шаҳар ҳудудида жойлашган барча божхона юк омборларини пойтахт ташқарисига чиқариш масаласини кўриб чиқиш.

Ушбу қарорлар яқин келажақда мамлакат логистика тизимини жаҳон андозалари даражасига кўтариш ва хизматлар соҳасини жадал ривожлантиришга хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Кичик бизнес субъектлари фаолиятида логистик инфратузилмани ривожлантириш омиллари мавзусидаги республика илмий-амалий конференцияси маъруза тезислари тўплами 2019 йил 17 декабрь.
2. Логистика ўқув қўлланма, Д.М. Умарова, М.А. Бўронова, Тошкент-2016
3. <https://lex.uz>
4. <https://tsue.sciencweb.uz>